

Hadeland Glassverk, Jevnaker 18. august 1993

Statsminister
Gro Harlem Brundtland

Med forbehold om endringer

Næringspolitiske utfordringer - møte med faglig
tillitsvalgte, næringslivsledere og kommunale representanter

Hvorfor har Arbeiderpartiet vært så opptatt av å styrke norsk næringsliv i hele perioden fra vi overtok ansvaret i 1986? Jo, uten et næringsliv som er i stand til å konkurrere, til å omstille seg for å møte nye utfordringer, til å skape verdier; ja uten det får vi ikke ned ledigheten. Og vi vil ikke kunne bevare og videreutvikle det velferdssamfunnet vi er opptatt av å ha i Norge.

Vår politikk gir resultater. Det går den riktige veien. Optimismen er økende. Norge er på rett vei. Det viser at det nytter! Nå gjelder det å holde fast på den kursen.

Jeg har registrert den kortslutning hos enkelte fra nærings- og finanskretser at når det nå går godt for norsk økonomi, så må forklaringen være at det har vært ført god høyrepolitikk. Det er jo fordi vi ikke har ført Høyre-politikk at vi har oppnådd disse resultatene! Når ble aktiv bruk av de offentlige budsjetter, et inntektspolitisk samarbeid og en styrking av de statlige virkemidlene i næringspolitikken god høyrepolitikk? Det er jo slike tiltak som har bidratt til de gode resultatene.

Den viktigste oppgaven vi står foran er å få ned ledigheten og få flere i arbeid. Vi har gjort mye både i privat og offentlig sektor for å få til dette. Bare de siste to årene er det over 30.000 flere som har fått arbeid innenfor helse- og eldreomsorgen og innenfor forskning og utdanning - det utgjør

44 nye jobber hver eneste dag. Problemet har vært at tilbakegangen i den private sysselsettingen har vært større. Men nå er det tegn som tyder på at det er i ferd med å snu. Statistikken viser en forsiktig oppgang også i industrisysselsettingen. Jeg kan ikke finne noe bedre eksempel på at det nå er grunn til å være forsiktig optimist. For når det går bra i industrien; ja, så regner og drypper det på andre næringer også.

Fra Høyre-hold sies det at de positive trekk vi nå ser i norsk økonomi skjer på tross av den politikken vi fører. Det er de internasjonale konjunktorene som bidrar til bedringen, blir det påstått.

Ikke noe ville vært bedre for oss enn om vi fikk drahjelp utenfra, men dessverre er det jo tvert om. Flere av våre viktigste handelspartnere opplever nå ingen vekst, men faktisk nedgang. De tre siste åra har verdensøkonomien vært gjennom den verste krisen i etterkrigstida, og Europa sliter fortsatt med å komme ut av den. Den situasjon Norge nå er i, er faktisk resultatene av den jobben vi selv har gjort her hjemme.

Jeg vil bruke renta som eksempel for å illustrere det. Først og fremst er rentefallet resultat av vår egen økonomiske politikk og utviklingen i norsk økonomi. Mens vi for noen år siden hadde et rentenivå som lå klart høyere enn i utlandet, er det nå bare Sveits blant de europeiske landene som har et lavere rentenivå enn oss. Vi har nå til og med lavere renter enn Tyskland. I Sverige ligger det alminnelige rentenivået 2 - 3 prosent over oss.

Vi har ført en fast og konsekvent økonomisk politikk, og vi har fått til samarbeid med partene i arbeidslivet som har bidratt til solidariske lønnsoppgjør som har gitt moderate tillegg og lav prisstigning. Norsk industri har siden 1988 bedret konkurranseevnen i forhold til utlandet med 11 prosent.

Hvor mye bankenes utlånsrenter har sunket hittil i år har vi ikke full oversikt over, fordi det tar litt tid før det foreligger fullstendig statistikk. Men for mange låntakere er det trolig snakk om rentereduksjoner på både 3 og 4 prosentenheter.

Et rentefall slik vi nå har sett er, sammen med bedringen i konkurranseevnen, de viktigste forutsetningene for å skape ny optimisme i næringslivet. Det står om bedriftenes evne og vilje til å investere. Som en illustrasjon betyr en rentenedgang på 3 prosentenheter at norsk næringsliv reduserer sine netto renteutgifter med 6 milliarder kroner.

For de fleste familiene betyr nå rentefallet mye. En familie med et boliglån på 500 000 kroner, vil f.eks. få 10 800 kroner etter skatt i lavere renteutgifter pr. år når renten reduseres med 3 prosentenheter, eller 900 kroner pr. måned. Om familieinntekten er 250 000 kroner, kan dette faktisk svare til en lønnsøkning på 8-9 prosent.

Også mange kommuner får en langt lettere situasjon når rentene faller. Tre prosentenheter lavere rente betyr bortimot 1 1/2 milliard kroner mindre i utgifter for kommunene og dermed tilsvarende muligheter for å styrke skolesektoren, helse- og omsorgssektoren og andre velferdstjenester.

Faktisk er det slik at utlandet nå ser på norsk økonomi som et lyspunkt. Om vi ser på våre nordiske naboland, ser vi at vi har kommet langt bedre gjennom den internasjonale krisen. Noen hevder at det er oljen - ikke politikken - som redder oss. Riktignok har vi store oljeinntekter. Men hvem er det som har trukket opp oljepolitikken - slik at oljeressursene kommer hele samfunnet til gode? Her som på andre områder, er politikken helt sentral for hva vi får ut av våre ressurser.

Vi skal selvsagt ikke underslå at vi har olje i Norge og at

den betyr mye for oss. Men at det nå går bra for oss skyldes at vi fører en samlet politikk som gir tillit. Både ut- og innlendinger ser liten risiko i å plassere penger i Norge - penger vi trenger for å investere både i privat og offentlig virksomhet. Derfor låner de oss penger til en lavere pris enn det andre land må betale.

Det er håndfaste tall for at fastlands-Norges økonomi styrkes. Eksporten av norskproduserte verkstedsprodukter har f.eks. økt med 90 prosent siden 1986. I fjor kom hele 45 prosent av fastlands-Norges eksport fra næringer som tradisjonelt produserer for hjemmemarkedet. Norges Eksportråd forventer i år en økning i eksporten fra fastlands-Norge på 3 prosent. Dette viser at vi er i stand til å omstille oss og å møte de nye utfordringene.

Dette er selvsagt ikke bare resultat av politiske beslutninger. Men politiske vedtak kombinert med evne og vilje til å trekke sammen, har gjenreist troen på at det er mulig å få til en bedre utvikling. Jappeånden er erstattet med en sterkere fellesskapsånd. Vi har oppnådd moderate og solidariske inntektsoppgjør, vi har styrket forskningen og utdanningen, vi har satset sterkere enn noensinne på å bedre kommunikasjonene og vi har fått til en EØS-avtale som vil bety mye for arbeidsplassene våre.

La meg ta investeringene i nye veier som en illustrasjon. Gjennom den vei- og veitrafikkplanen for 1994-97 som Stortinget vedtok i vår, vil vi bruke nær 40 milliarder kroner til forskjellige veiformål. Gjennom denne satsingen vil transportkostnadene bli redusert med 17 mrd kroner. Gjennom færre trafikkulykker vil ulykkeskostnadene kunne bli redusert med 6,7 milliarder kroner.

Det er altså ikke slik vi ofte får høre fra konservativt hold at offentlig satsing står i motstrid til næringslivets behov og ønsker. Nei, som oftest er det en helt nødvendig

forutsetning.

Hva blir så de viktigste oppgavene framover? La meg nevne noen. Vi må kvalifisere flere for å møte behovene i arbeidslivet, særlig de unge. Vi må gi plass for flere samtidig som det faglige nivået på utdanningen styrkes. Dette skal vi oppnå gjennom Reform-94. Vi vil ha flere lærlingeplasser enn vi har i dag.

Vi vil omfordele ytterligere på de offentlig budsjettene til fordel for arbeidsplassene. Forholdsvis mer må brukes på investeringer og utdanning, og forholdsvis mindre på overføringer som betyr mindre for sysselsettingen.

Vi vil fortsatt arbeide for å styrke næringslivets kostnadmessige konkurranseevne. Vi har redusert betydelig det forspranget utlandet hadde på oss, men vi må komme enda nærmere skal vi trygge arbeidsplassene i den åpne økonomien vi har. Da må vi fortsette samarbeidet om solidariske inntektsoppgjør og ikke drive konfrontasjonspolitik, slik Høyrepolitikken innebærer.

Og ikke minst, vi må få en utvikling som i enda større grad tar hensyn til miljøet vårt. Arbeidsplasser og bedrifter som ødelegger miljøet, er over tid utrygge.

Naturlig nok er mange, ikke minst representanter fra næringslivet, opptatt av skatter og avgifter. Arbeiderpartiet lover ingen generelle skatte- og avgiftslettelser. Med de store oppgaver vi står foran vil ikke det være noen riktig prioritering. Vi må også ta med at det de siste par åra er gitt skatte- og avgiftslettelser for bedriftene med en samlet virkning på rundt 8 milliarder kroner, der de viktigste postene er redusert arbeidsgiveravgift og reduserte avgifter på miljøvennlig energi, noe som betyr mye for alle bedrifter.

Næringslivet er opptatt av bedre og stabile

rammebetingelser. Det har Arbeiderpartiet gitt næringslivet og vi vil holde fast på den kursen, om vi får støtte for det. Vi ser ikke behovet for, slik Høyre nå uttaler det i valgkampen, en ny økonomisk politikk. En ny økonomisk politikk vil bety nye eksperimenter. Det har vi ikke råd til.

NHO viser til budsjettunderskuddet og mener, for å sitere Karl Glad, at "vi driver et narrespill ved å skyve problemene over på kommende generasjoner." Jeg er enig med Karl Glad i at vi må være opptatt av budsjettunderskuddet. Men å foreta brå kutt nå vil bare gjøre det vondt verre. Det vil føre til raskt stigende ledighet og ny usikkerhet. Minst av alt trenger vi det. Det er dessuten grunn til å understreke at sammenliknet med de fleste andre land er det ikke nettopp budsjettunderskuddet som bør ødelegge nattesøvnen vår. Ser vi på statens underskudd etter investeringer i forretningsdriften, står det slik til at andre land misunner oss.

En artikkel i Dagens Næringsliv i går, om Høyres økonomiske politikk har overskriften "For kraftige kutt, for liten stimulans" og den innledes slik: "Høyre faller mellom to stoler i den økonomiske politikken. Det synes som om Høyre skrur av den ene vekstmotoren i økonomien - offentlig sektor - uten å få skikkelig tenning på den andre - bedriftene."

Jeg venter meg ikke at næringslivsledere flest vil stemme på Arbeiderpartiet, selv om jeg tror det etter hvert kan bli flere enn før. De som studerer skattetabeller vil se at det er andre partier enn Arbeiderpartiet som har mer å tilby de høyest lønte. Men de som mener at det viktigste i dette samfunnet i dag ikke er skattelettelse, men en politikk for å styrke bedriftene og arbeidsplassene; ja, de bør gi sin støtte til Arbeiderpartiet.

Nå viser spørreundersøkelser i næringslivet at de fleste mener det er best med en fortsatt Arbeiderpartiregjering. Det er et

synspunkt jeg deler. Men det er ikke nok å bare si seg enig med politikken vår. Nå er det valg, og det gjelder for 4 år. Det betyr at de som ønsker Arbeiderpartiets politikk også må stemme Arbeiderpartiet. Vanskeligere er det faktisk ikke.